

Viltotu preču tirdzniecības patieso maršrutu kartēšana

Kopsavilkums

Priekšvārds

Globalizācija, tirdzniecības sekmēšana un pieaugošā intelektuālā īpašuma ekonomiskā nozīme ir ekonomiskās izaugsmes virzošie elementi. Tomēr tie ir arī radījuši jaunas iespējas noziedzīgajiem tīkliem paplašināt savu darbību tvērumu un mērogu, parazitējot uz intelektuālā īpašuma un piesārņojot tirdzniecības ceļus ar viltotām precēm. Tas atstāj nopietnas sekas uz ekonomiku. Viltotu preču tirdzniecība ne tikai kaitē ekonomiskajai izaugsmei, bet arī iedragā labu pārvaldību, tiesiskumu un pilsoņu uzticēšanos valdībai, un gala rezultātā tas var apdraudēt politisko stabilitāti. Dažos gadījumos viltotās preces var arī atstāt nopietnas sekas uz veselību, drošību un vidi.

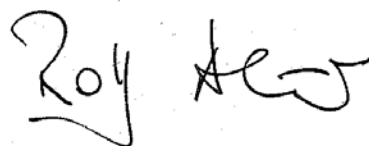
Precīza informācija par viltotu preču tirdzniecības ceļiem ir būtiska, lai izstrādātu efektīvus pārvaldības atbildes mehānismus uz šo postu. Viltotu preču tirdzniecības ceļu sarežģītība var būt ievērojams šķērslis tiesībsardzības iestādēm.

Mums ir liels prieks, ka abas mūsu institūcijas varēja kopā strādāt, lai analizētu unikālu globālo muitas veikto preču konfiscēšanas datu kopumu nolūkā kartēt viltotu preču tirdzniecības ceļus. Mēs arī esam pateicīgi Pasaules muitas organizācijai, Eiropas Komisijas Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorātam un Amerikas Savienoto Valstu Iekšzemes drošības departamentam par izcilu datu sniegšanu par to produktu muitas konfiskācijām, ar kuriem pārkāpj II tiesības.

Mēs esam pārliecināti, ka šis pētījums ievērojami sekmēs izpratni par viltotu un pirātisku preču tirdzniecību. Mēs uzskatām, ka tas palīdzēs valdībām izstrādāt mērķtiecīgas politikas atbildes reakcijas un stiprinās pārvaldības sistēmas cīņā ar šo parādību.

António Campinos,
EUIPO izpilddirektors

Rolf Alter,
ESAO/GOV direktors

Priekšvārds

Viltošanas un pirātisma jomas un apmēra palielināšanās, jo īpaši viltojumu tirdzniecības jomā, ir galvenie izaicinājumi globālajā ekonomikā, kas aizvien vairāk ir balstīta uz inovācijām. Ekonomiskie draudi, ko šādas mahinācijas rada, grauj inovācijas un kavē ekonomisko izaugsmi, tajā pašā laikā radot negatīvu ietekmi uz veselību, drošību un drošumu valdībām, uzņēmumiem un patērētājiem. Organizētiem noziedzīgiem grupējumiem ir arvien svarīgāka nozīme šajās darbībās, gūstot ievērojamu labumu no ienesīgajām viltošanas un pirātisma operācijām.

Šo pētījumu kopīgi veica ESAO un ES Intelektuālā īpašuma birojs (*EUIPO*), lai sniegtu politikas veidotājiem spēcīgus empīriskos pierādījumus par šo apdraudējumu. Kā parādīts *ESAO-EUIPO 2016. gada ziņojumā “Viltotu un pirātisku preču tirdzniecība: ekonomiskās ietekmes kartēšana”*, viltotu un pirātisku preču tirdzniecība 2013. gadā sasniedza 2,5 % no pasaules tirdzniecības, un šis cipars pat bija lielāks, ja ņem vērā tikai ES, kur tas sasniedza 5 % no importa.

Analīzē, ko veica 2016. gadā, redzams, ka pusēm, kas iesaistās viltotu un pirātisku produktu tirdzniecībā, ir tendence tās piegādāt pa sarežģītiem tirdzniecības ceļiem. Papildinot šo analīzi, šajā ziņojumā ir apskatīts jautājums par viltotu preču izcelsmi pēc nozarēm, nosakot gan ekonomikas, kas ražo šīs preces, gan ekonomikas, kas šajā tirdzniecībā kalpo kā tranzīta punkti.

Analīzē redzams, ka Ķīna ir galvenais viltotu preču ražotājs visās analizētajās kategorijās, bet Honkonga (Ķīna), Apvienotie Arābu Emirāti un Singapūra ir globālie viltotu preču tirdzniecības centri. Analīzē arī atklāts liels skaits reģionālo un uz nozarēm attiecināmo modeļu.

Šis ziņojums ir balstīts uz divām vienlīdz spēcīgām politikas aktualitātēm. Pirmā ir noziedzības un nelikumīgu tirdzniecības darbību ietekme uz labu pārvaldību, sabiedrības drošību un tiesiskumu. Otrā ir negatīvā ietekme, ko viltojumu tirdzniecība rada uz tiesību turētāju likumīgām konkurences priekšrocībām, rezultātā ietekmējot inovācijas, nodarbinātību un ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi.

ESAO šo pētījumu veica Augsta līmeņa riska foruma Nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas darba grupas (*TF-CIT*) kontekstā, koncentrējoties uz pierādījumu vidē balstītiem pētījumiem un uzlabotu analītiku, lai palīdzētu politikas veidotājiem kartēt un saprast tirgus vājās vietas, ko nelikumīga tirdzniecība izmanto un rada.

Ziņojumu sagatavoja vecākais ekonomists *Piotr Stryszowski* un ESAO Valsts pārvaldes un teritoriālās attīstības direktorāta ekonomiste *Florence Mouradian* kopā ar *EUIPO* Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novērošanas centra ekonomistu *Michał Kazimierzak* ESAO padomdevēja *Stéphane Jacobzone* un *EUIPO* galvenā ekonomista *Nathan Wajzman* uzraudzībā. Autori ir pateicīgi *Peter Avery* (ESAO) par viņa ieguldījumu.

Autori arī vēlas pateikties ESAO ekspertiem, kuri sniedza vērtīgas zināšanas un ieskatu: *Dominique Guellec*, *Przemysław Kowalski* un *Monika Sztajerowska*. Autori tāpat

vēlas pateikties ekspertiem no ESAO dalībvalstīm un dalībniekiem dažādos semināros un darbsemināros par viņu vērtīgo palīdzību. Īpašu pateicību saņem *Asrat Tesfayesus* no ASV Patentu un preču zīmju biroja un *Nikolaus Thumm* no Eiropas Komisijas Kopīgā pētniecības centra.

ESAO sekretariāts vēlas pateikties *Liv Gaunt*, *Fiona Hinchcliffe* un *Andrea Uhrhammer* par viņu redakcionālo un sagatavošanas atbalstu.

Kvantitatīvais pētījums šajā izpētē bija balstīts uz bagātīgu, globālu datubāzi par muitas veiktām konfiskācijām, ko nodrošināja Pasaules muitas organizācija (PMO) un papildināja ar reģionālajiem datiem, kurus iesniedza Eiropas Komisijas Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāts, ASV Muitas un robežapsardzības aģentūra un ASV Imigrācijas un muitas tiesībsardzības iestāde. Autori pauž savu pateicību par šiem datiem un par šo institūciju vērtīgo atbalstu.

Kopsavilkums

Viltotu un pirātisku preču tirdzniecība ir visā pasaulē izplatīta parādība, kas pieaug savā jomā un mērogā. Globalizācija, tirdzniecības veicināšana un pieaugošā intelektuālā īpašuma ekonomiskā nozīme no vienas puses ir sekmējusi ekonomisko izaugsmi, bet no otras puses ir pavērusi jaunas iespējas noziedzīgajiem tīkliem paplašināt savas darbības jomu un apmēru, radot nopietnas negatīvas sekas ekonomikai un sabiedrībai. Viltotu pirātisku preču tirdzniecība arī iedragā labu pārvaldību, tiesiskumu un pilsoņu uzticēšanos valdībai, un gala rezultātā tā var apdraudēt politisko stabilitāti.

Pusēm, kas iesaistās viltotu un pirātisku produktu tirdzniecībā, ir tendence pārkāpuma produktus sūtīt pa sarežģītiem maršrutiem ar daudziem starpposmiem. Tranzīta punktus izmanto, lai i) sekmētu dokumentu falsificēšanu tādā veidā, kas noslēpj sākotnējo nosūtīšanas punktu, ii) izveidotu izplatīšanas centrus viltotām un pirātiskām precēm un iii) pārpackotu vai pārmarķētu preces. Turklāt, lai gan ar viltotu preču importu vairākumā gadījumu cīnās vietējās tiesībsargāšanas iestādes, preces tranzītā bieži nav to darbības jomā, kas nozīmē, ka ir mazāka iespēja, ka tās tiks pārtvertas.

Šajā pētījumā ir novērtēti sarežģītie maršruti saistībā ar viltotu un pirātisku preču globālo tirdzniecību. Ir svarīgi piebilst, ka augstāks reģistrēto muitas veikto konfiskāciju skaits, kā arī augstākas reģistrētās aplēses par viltotu produktu avotu (tas ir, *GTRIC-e* punkti) nebūt neliecina, ka kāda ekonomika ir ievērojams viltojumu ražotājs. Šā pētījuma analīzē ir izmantots statistikas filtru kopums, lai precīzāk paskaidrotu svarīgu izcelsmes valstu nozīmi. Tajā ir noteiktas galvenās ražošanas ekonomikas un galvenie tranzīta punkti desmit galvenajām nozarēm, kas ir īpaši neaizsargātas pret viltošanu. Šīs nozares aptver plašu II intensīvo tirgojamo preču klāstu, tostarp tādas ikdienas patēriņa preces kā pārtikas produktus vai kosmētiku, līdz pat izstrādājumiem, kas paredzēti starpuņēmumu tirgum, piemēram, rezerves daļas un datora mikroshēmas. Viltojumu apvienotā tirdzniecība šajās nozarēs veido 284 miljardus ASV dolārus 2013. gadā (208 miljardus eiro 2013. gadā), kas ir vairāk nekā puse no kopējās aplēstās viltoto preču tirdzniecības.

Analīzē Ķīnas Tautas Republika (turpmāk “Ķīna”) parādās kā galvenais viltotu preču ražotājs deviņās no desmit analizētajām kategorijām. Turklāt vairākas Āzijas ekonomikas, tostarp Indija, Taizeme, Turcija, Malaizija, Pakistāna un Vjetnama, ir svarīgi ražotāji daudzās nozarēs, lai gan to īpatsvars ir mazāks nekā Ķīnai. Šķiet, ka Turcija ir svarīgs ražotājs dažās nozarēs — tādās kā ādas izstrādājumu preces, pārtikas produkti un kosmētika, ko nosūta pa zemes ceļu uz ES.

Dati norāda uz vairākiem svarīgiem tranzīta punktiem viltojumu tirdzniecībai, tostarp Honkongu (Ķīnā), Apvienotos Arābu Emirātus un Singapūru, kur notiek viltotu preču tirdzniecība visās analizētajās produktu kategorijās. Viltotas preces ierodas lielos daudzumos konteineros, bet tālāk tiek nosūtītas mazās paciņās pa pastu vai ar kurjerpasta pakalpojumiem.

Turklāt ir daži svarīgi reģionālie tranzīta punkti. Piemēram, vairākas Tuvo Austrumu ekonomikas (piem., Apvienotie Arābu Emirāti, Saūda Arābija un Jemena) ir svarīgi tranzīta punkti viltotu preču nosūtīšanai uz Āfriku. Četri tranzīta punkti — Albānija, Ēģipte, Maroka un Ukraina — ir jo īpaši svarīgi to viltojumu pārdalei, kas paredzēti ES.

Visbeidzot, Panama ir svarīgs tranzīta punkts viltojumiem maršrutā uz Amerikas Savienotajām Valstīm.

Visbeidzot, dati liecina, ka maziem sūtījumiem un paciņām ir tendence būt pārsvarā neskaitāmos tirdzniecības ceļos, atspoguļojot samazinātās pasta un kurjera pakalpojumu izmaksas un pieaugošo interneta un e-komercijas nozīmi starptautiskajā tirdzniecībā. Sūtījumi ar mazāk nekā desmit priekšmetiem vidēji veido apmēram 43 % no visiem sūtījumiem.

Šī analīze var palīdzēt ar informāciju politikas diskusiju sekmēšanā starp atsevišķām valdībām vai arī reģionālajā, vai globālajā līmenī, tiecoties novērst, samazināt vai atturēt no viltotu un pirātisku preču tirdzniecības. Tā var palīdzēt izstrādāt vēl pielāgotākus politikas atbildes mehānismus, lai stiprinātu pārvaldību sistēmas, kuru mērķis ir apkarot šo risku. Ziņojumā tiek prasīta padziļināta analīze efektīvu tiesībsardzības un pārvaldības sistēmu izstrādei šādās trīs jomās:

- brīvo tirdzniecības zonu nozīme pārkraušanā;
- mazu sūtījumu atklāšanas problēma;
- ekonomiskās iezīmes ražojumu izcelsmes ekonomikām, tostarp kvantitatīvās attiecības starp viltošanas intensitāti un brīvās tirdzniecības rādītājiem, pārvaldības kvalitāti un valsts sektora viengabalainību.